

Alþingi
Erindi nr. P 130/387
komudagur 1.12.2003

Reykjavík 26.11.03

Umsögn um vændisfrumvarp

Þskj.38-38.mál. Frumvarp til laga umbreytingu á almennum hegningarlögum, nr.19/1940, með síðari breytingum.

Erla Björg Sigurðardóttir
félagsráðgjafi
Félagsþjónustunni í Reykjavík
S:5353300
erlabs@fel.rvk.is

Inngangur.

Það er löngu tímabært að endurskoða lög um vændi bæði með tilliti til orðalags og innihalds.

Hugtakið vændi er betur viðeigandi í nútíma samfélagi heldur en lauslæti. Ekki er síður mikilvægt að orðið barn komi í stað ungmenni sem er í samræmi við nýju barnalögin þar sem segir að barn sé á framfæri forráðamanna til 18 ára aldurs.

Markmið laga um vændi er að koma í veg fyrir vændi eða að draga úr því. Vændi er viðskipti og snýst um kaup og sölu þar sem peningar gegna aðal hlutverki og ef horft er til lögmála markaðarins, þá hefur eftirspurn áhrif á framboð. Með því að gera kaupandann að lögbrjóti en ekki seljanda eins og gert er í dag, eru hindranir settar fyrir eftirspurnina þannig að framboðið minnki. Ef til lengri tíma er litið er ekki úr vegi að ætla að breyting á lögum um vændi, í þá veru að gera kaupanda á kynlífsþjónustu sekan í stað seljanda, geti dregið úr ásókn fólks í kaup á kynlífsþjónustu.

Skilgreining.

Ég geng út frá skilgreiningu er segir að vændi sé ofbeldi gegn konum, eða þeim sem selur kynlífsþjónustu (flest konur) og í ljósi þess tel ég rökrétt að gera kaupandann að lögbrjóti en ekki þolanda ofbeldisins eins og löggin gera í dag á Íslandi.

Afleiðingar vændis og félagslegar úrbætur fyrir þolendur þess.

Samkvæmt ofbeldisskilgreiningu er kaup á kynlífi og kynlífsþjónustu gróf valdbeiting þar sem að valdastaða þess sem kaupir eða hefur milligöngu um þjónustuna, er sterkari, bæði félagslega og efnahagslega, en seljandans.

Í skýrslu Bryndísar B. Ásgeirsdóttur um vændi á Íslandi og félagslegt umhverfi þess, kemur fram að vændi er stundað á Íslandi í ýmsum myndum. Einnig staðfestir skýrslan að ungt fólk sem stundar vændi á Íslandi er illa statt andlega og félagslega og stundar gjarnan vændi til að fjármagna neyslu vímuefna. Neysla vímuefna og félagslegur vandi þessa fólks er grunnvandi þess sem leiðir viðkomandi oft út í vændi og oft er vítahringurinn slíkur að einstaklingurinn býr við

sjálfsfyrirlitningu, þunglyndi, sjálfsvígshugsanir og jafnvel sjálfsvígstilraunir. Staða þessa unga fólks og líðan er oft á tíðum hörmuleg.

Frumvarpi sem þessu þarf að fylgja ýtarleg ákvæði um félagslegar úrbætur fyrir þolendur vændis. Það að gera kaupandann brotlegan gagnvart lögum leysir ekki vanda þeirra sem selja kynlífsþjónustu í neyð sinni.

Markmið og áhrif refsinga.

Áhrif refsinga eru talin vera tvenns konar:

- 1) Almenn varnaðaráhrif. Hefur það hlutverk að hræða almenning frá því að brjóta af sér, siðferðislega uppbyggingu og þær geta verið vanamyndandi.
- 2) Sérstök varnaðaráhrif. Beinist að brotamanninum sjálfum, gera brotamanninn óskaðlegan tímabundið eða alveg. Hræða brotamanninn sjálfann þannig að hann brjóti ekki af sér aftur. Endurhæfing.

Lögin eru til vegna siðferðishugmynda okkar, hvatning til að breyta rétt.

Áhrif lagasetningar á athafnir fólks.

Hingað til hafa Íslendingar alist upp með menningu og viðhorfum sem inniheldur þau sjónarmið að það að selja kynlífsþjónustu sé ólöglegt og niðurlægjandi fyrir þann sem það stundar. Reyndar er það einnig álitnið nokkuð snautt að þurfa að kaupa sér slíka þjónustu.

Stór hluti af félagsmótun einstaklingsins er að aðlagast formlegum og óformlegum reglum samfélagsins. Lög og reglur samfélagsins hafa því hlutverki að gegna að leiðbeina þegnum þess og þar af leiðandi hafa þær mótandi áhrif á viðhorf og athafnir fólks almennt.

Refsingar við afbrotum eru réttlættar þar sem að þær eru tæki til formlegrar stjórnunnar samfélagsins. Þó að erfitt sé að mæla varnaðaráhrif refsinga á almenning sýna rannsóknir að varnaðaráhrif laga skili sér til þorra almennings. Dæmi um það er að fólk notar bílbelti af því að það fær sekt geri viðkomandi það ekki. Má því ætla að lög um að refsivert sé að kaupa kynlífsþjónustu hafi mótandi áhrif á siðferðiskennd fólks með tímanum. Áhrifin yrðu þau að ungir karlmenn alast upp við þau viðmið að

það sé ólöglegt að kaupa kynlífsþjónustu og að það feli í sér ofbeldi að nýta sér bágindi annarra með slíkum hætti.

Lokaorð.

Það er mikilvægt að fleiri þjóðir en Svíþjóð taki á vanda sem snýr að vændi með því að gera kaupandan brotlegan. Við lifum í alþjóðlegu umhverfi hvað þessi mál varðar sem og annað. Vændi færast á milli landa og tengist alþjóðlegri og skipulagðri glæpastarfsemi.

Það ber að fagna að mannsal er nú skilgreint sem sérstakt refsilagabrot hér á landi og að Íslendingar hafi efnt til sérstaks átaks gegn verslun með konur í samvinnu með hinum Norðurlöndunum og Eystrasaltsríkjunum.

Ekki eru allir á eitt sáttir um tilætluð áhrif nýju laganna til minnkunnar á vændi og nokkur rök hafa verið færð gegn hinni svokölluðu sænsku leið sem á fullan rétt á sér. Þau rök að vændið færast til neðanjarðarstarfsemi og að tilvera vændisfólks sem verst er statt verði í auknum mæli fyrir ofbeldi í kjölfarið, eru e.t.v. ekki réttlætunleg þar sem að vændi er ólöglegt og þrífst núþegar neðanjarðar. Sá sem selur sig eftir breytingar á lögnum í þá veru að kaupandinn verður sekur gefur seljanda aukna möguleika á að leita sér hjálpar þar sem viðkomandi er ekki lengur lögbrotur. Ég er fylgjandi þessu frumvarpi og er sammála Thomas Ekmann lögreglumanni í Gautaborg sem telur sænsku leiðina eina leið til að gera vændismiðlurum og glæpasamtökum sérstaklega erfitt fyrir. Við Íslendingar getum ekki horft fram hjá því að vændi þrífst á Íslandi í ýmsum myndum og hefur hörmulegar afleiðingar fyrir það fólk sem það stundar. Því síður getum við látið kynlífsþrælkun erlendra kvenna líðast.